

Kabinet Zaštitnika	020/241-642
Savjetnici	020/225-395
Centrala	020/225-395
Fax:	020/241-642
E-mail:	ombudsman@t-com.me www.ombudsman.co.me

Broj: 01-567/22
Podgorica, 18.11.2022. godine
MK

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, na osnovu čl. 41 st. 1 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl.list CG", br.42/11, 32/14 i 21/17) sproveo je ispitni postupak po pritužbi i dao

MIŠLJENJE

I Uvod

1. XY iz Podgorice, podnijela je pritužbu u vezi sa ostvarivanjem prava djeteta. U pritužbi je, između ostalog, navela: da je njen sin XX (15 godina) za vrijeme ljetnjeg raspusta određeni period radio u DOO „xx“ Budva; da je u tom hotelu obavljao sve poslove koji su vezani za kuhinju, iako je dogovoreno da radi kao prevodilac glavnog kuvara; da je od 19.07.2022. godine radio i po 12 časova dnevno, ponekad i po 14, što mu nije adekvatno plaćeno; da je od 19.07.2022. - .31.07.2022. radio ukupno 56 prekovremenih sati; da je to u suprotnosti za zakonskim odredbama koje se odnose na maloljetna lica koja rade; da je dobio 498,0 eura preko računa, 124,00 eura na ruke, a da je nakon što je ona reagovala dato mu je još 50,00 eura na ruke; da se obratila inspekciji rada radi vršenja inspekcijskog nadzora nad radom privrednog društva „xx“ kako bi se provjerili ugovori njenog sina kao i drugih zaposlenih, kako bi im se pomoglo da ostvare svoja prava; da od Inspekcija rada nije dobila odgovor. Smatra da su ponašanjem menadžmenta hotela „xx“ Budva, njenom sinu povrijeđena prava.

II ISPITNI POSTUPAK

2. Zaštitnik je pokrenuo ispitni postupak, te imajući u vidu činjenicu da nema mandat da djeluje prema privrednim društvima, Zaštitnik je od Uprave za inspekcijske poslove zatražio obavještenje u vezi sa inspekcijskim nadzorom i uočenim nepravilnostima u radnom angžovanju maloljetnih lica, u posljednjem periodu.

3. Inspekcija rada je Zaštitniku dostavila izjašnjenje br 0203-717/22-3933/4 u kojem se navodi da što se tiče uočenih nepravilnosti u angažovanju maloljetnih lica tokom ljetnje turističke sezone 2022. godine, najveći broj nepravilnosti se odnosio na zaključenje ugovora o radu, bez saglasnosti roditelja ili bez ljekarskog uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti maloljetnika, pa su u tom pogledu protiv 25 subjekata nadzora preduzete mjere u vidu izdavanja prekršajnog naloga, podnošenja zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka ili ukazivanja. Takođe, inspektor su izdali 4 prekršajna naloga za neobezbjedjanje sedmičnog odmora maloljetnim licima, u skladu sa Zakonom o radu.

U prilogu je dostavljena kopija Obavještenja br. 0203-717/22-11195 od 03.11.2022. godine, o izvršenom inspekcijskom nadzoru po inicijativi podnositeljke pritužbe.

III UTVRĐENE ČINJENICE

4. Na osnovu pritužbe, i raspoložive dokumentacije, Zaštitnik je utvrdio sledeće nesporne činjenice:

- Da je sin podnositeljke pritužbe bio u zakonitom radnom odnosu kod poslodavca „x“ doo Budva PC „xx“;
- Da je u vezi sa njegovim angažovanjem podnositeljka pritužbe inicirala inspekcijski nadzor nad radom pomenutog privrednog društva;
- Da je Uprava za inspekcijske poslove – Inspekcija rada izvršila nadzor nad radom društva i o tome aktom od 3.11.2022. godine obavijestila podnositeljku pritužbe;
- Da je iz uvida u obračune zarade inspekcija konstatovala da nije bilo uvećanja po osnovu prekovremenog rada;
- Da Inspekcija rada nije mogla retroaktivno ustanoviti da li je sin podnositeljke pritužbe za period svog radnog angažovanja kod navedenog poslodavca imao prekovremeni rad, te je uputio podnositeljku pritužbe da zaštitu svojih prava odnosno prava djeteta može tražiti u postupku pred nadležnim sudom;
- Da je Inspekcija rada uočila određene nepravilnosti u angažovanju maloljetnih lica tokom turističke sezone 2022. godine, te su protiv 25 subjekata nadzora preuzete određene mjere.

III RELEVANTNI PROPISI

5. Ustavom Crne Gore, („Sl. list CG“, br. 1/07) zajamčeno je:

Svako ima pravo na rad, na slobodan izbor zanimanja i zapošljavanja, na pravične i humane uslove rada i na zaštitu za vrijeme nezaposlenosti. (čl. 62)

Omladina, žene i invalidi uživaju posebnu zaštitu na radu. (čl. 64/4)

Dijete uživa prava i slobode primjereno njegovom uzrastu i zrelosti.

Djetetu se jemči posebna zaštita od psihičkog, fizičkog, ekonomskog i svakog drugog iskorišćavanja ili zloupotrebe. (član 74)

6. Zakon o radu ("Službeni list Crne Gore", br. 074/19 od 30.12.2019, 008/21 od 26.01.2021, 059/21 od 04.06.2021, 068/21 od 23.06.2021, 145/21 od 31.12.2021)

(1) Zaposleni ima pravo na ograničeno radno vrijeme, odmore, odsustva, mirovanje prava i obaveza iz radnog odnosa, zaštitu i zdravlje na radu, stručno osposobljavanje i odgovarajuću zaradu, naknadu zarade i druga primanja u skladu sa zakonom, kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu.

(2) Zaposleni ima pravo na sindikalno organizovanje, kolektivno pregovaranje i učešće u rješavanju radnih sporova, u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom.

(3) Zaposlena žena ima pravo na posebnu zaštitu za vrijeme trudnoće i porođaja u skladu sa zakonom.

(4) Zaposleni ima pravo da poslodavcu daje predloge, primjedbe i obavještenja o pitanjima iz zaštite i zdravlja na radu.

(5) Zaposleni za vrijeme korišćenja porodiljskog, roditeljskog, usvojiteljskog i hraniteljskog odsustva ima pravo na posebnu zaštitu.

(6) Zaposleni ima pravo na posebnu zaštitu radi njegove djeteta u skladu sa ovim zakonom.

(7) Zaposleni mlađi od 18 godina života i zaposleno lice sa invaliditetom imaju pravo na posebnu zaštitu, u skladu sa zakonom. (čl. 17)

Ugovor o radu može da zaključi lice koje ispunjava opšte uslove predviđene ovim zakonom i posebne uslove predviđene zakonom, drugim propisima i aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta.

(2) Opšti uslovi, u smislu stava 1 ovog člana, su: da je lice navršilo najmanje 15 godina života i da ima opštu zdravstvenu sposobnost. (čl. 20 st. 1 i 2)

Ugovor o radu može da se zaključi sa licem mlađim od 18 godina života, uz neophodnu pisano saglasnost roditelja, usvojioца, hranitelja ili staratelja, ako takav rad ne ugrožava njegovo zdravlje, razvoj, moral i obrazovanje, odnosno ako takav rad nije zabranjen zakonom. (čl. 22/1)

Inspektor rada će da zabrani prekovremeni rad, ako utvrdi da je uveden suprotno odredbama čl. 64 i 65 ovog zakona. (čl. 66)

(1) Zaposleni koji radi puno radno vrijeme ima pravo na odmor u toku radnog dana u trajanju od najmanje 30 minuta (pauza).

(2) Zaposleni koji radi duže od četiri, a kraće od šest časova dnevno ima pravo na odmor u toku radnog dana u trajanju od najmanje 15 minuta.

(3) Zaposleni koji radi najmanje šest časova dnevno, ima pravo na odmor u toku radnog dana u trajanju od najmanje 30 minuta.

(4) Zaposleni koji radi duže od punog radnog vremena, a najmanje 10 časova dnevno, ima pravo na odmor u toku radnog dana u trajanju od 45 minuta.

(5) Odmor u toku radnog dana ne može da se koristi na početku i na kraju radnog vremena.

(6) Zaposleni ima pravo da traži od poslodavca da se, shodno vjerskim i tradicionalnim uvjerenjima, jednom sedmično vrijeme odmora u toku radnog dana prilagodi terminu podobnom za praktikovanje datih prava i uvjerenja, ako mu priroda posla dozvoljava prekid rada.

(7) Vrijeme odmora u toku radnog dana uračunava se u radno vrijeme. (čl. 73)

(1) Zaposleni mlađi od 18 godina života ne mogu da rade na radnom mjestu na kojem se pretežno obavljaju naročito teški fizički poslovi, radovi pod zemljom ili pod vodom, niti na poslovima koji bi mogli štetno i sa povećanim rizikom da utiču na njihovo zdravlje.

(2) Zaposleni mlađi od 18 godina života ne može biti raspoređen na rad u drugo mjesto van mjesta prebivališta, odnosno boravišta.

(3) Kolektivnim ugovorom kod poslodavca, zaposlenom mlađem od 18 godina života može da se utvrdi radno vrijeme kraće od punog radnog vremena, u kom slučaju osvaruje sva prava iz radnog odnosa u punom obimu.

(4) Zaposlenom mlađem od 18 godina života ne može da se odredi da radi prekovremeno, odnosno duže od osam časova dnevno, niti noću.

(5) Zaposleni mlađi od 18 godina života koji radi najmanje četiri časa dnevno, ima svakog radnog dana pravo na odmor u toku rada od najmanje 30 minuta neprekidno.

(6) Zaposleni mlađi od 18 godina života ima pravo na sedmični odmor u trajanju od najmanje dva uzastopna dana, od kojih je jedan nedjelja.

(7) Zaposleni mlađi od 18 godina života ima pravo na godišnji odmor u trajanju od najmanje 24 radna dana. (čl. 120)

7. Zakon o inspekcijskom nadzoru ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 039/03 od 30.06.2003, Službeni list Crne Gore", br. 076/09 od 18.11.2009, 057/11 od 30.11.2011, 018/14 od 11.04.2014, 011/15 od 12.03.2015, 052/16 od 09.08.2016)

U vršenju inspekcijskog nadzora inspektor obavlja prvenstveno preventivnu funkciju, a preduzima upravne mjere i radnje kada se preventivnom funkcijom ne može obezbijediti svrha i cilji nadzora. (čl. 6)

U vršenju inspekcijskog nadzora inspektor je naročito obavezan da:

1) razmotri inicijativu za pokretanje postupka inspekcijskog nadzora i o tome obavijesti podnosioca inicijative;

2) obavijesti odgovorno lice subjekta nadzora o početku obavljanja inspekcijskog pregleda, osim ako smatra da bi obaveštenje umanjilo efikasnost inspekcijskog nadzora;

3) ukaže subjektu nadzora na prava koja može koristiti u postupku inspekcijskog nadzora;

4) vodi evidencije o izvršenim inspekcijskim pregledima, kao i druge propisane evidencije;

5) postupa zakonito, blagovremeno i u skladu sa etičkim kodeksom državnih službenika.

Sadržaj i način vođenja evidencije o izvršenim inspekcijskim pregledima iz stava 1 tačka 4 ovog člana propisuje ministarstvo nadležno za poslove državne uprave. (čl. 13)

8. Zakonom o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG", br. 42/11), propisano je:

Zaštitnik/ca samostalno i nezavisno, na načelima pravde i pravičnosti, preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kad su povrijeđena aktom, radnjom ili nepostupanjem državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlašćenja (u daljem tekstu: organi), kao i mjere za sprječavanje mučenja i drugih oblika nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja i mjere za zaštitu od diskriminacije. (čl. 2)

Zaštitnik/ca u vršenju svoje funkcije djeluje na način što: ukazuje, upozorava, kritikuje, predlaže ili preporučuje. (čl. 20/1)

Organji su dužni da sa Zaštitnikom/com sarađuju i pružaju mu/joj pomoć. (Član 38)

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda. Član 41 stav 1

Starješina, odnosno lice koje rukovodi organom na čiji se rad preporuka odnosi obavezan je da, u ostavljenom roku, dostavi izvještaj o preduzetim radnjama za izvršenje preporuke. Član 42 stav 1

V Zaključna ocjena

9. Po ispitivanju svih činjenica i okolnosti, Zaštitnik je utvrdio da je sin podnositeljke pritužbe bio radno angažovan u privrednom društvu u Budvi, tokom ljetne turističke sezone u periodu jul 2022. godine. Za obavljeni rad koji je započeo po osnovu zaključenja ugovora o radu na ordeđeno vrijeme, od 1.07.2022. godine, ostvario je naknadu u određenom novčanom iznosu.

10. Zaštitnik zapaža da je Inspekcija rada po inicijativi podnositeljke pritužbe, vršila inspekcijski nadzor nad radom privrednog društva u kojem je njen sin radio. Po okončanom inspekcijskom nadzoru, nadležna inspektorka nije utvrdila nepravilnosti, a stranka je upućena da se radi zaštite svojih prava može обратити nadležnom redovnom sudu.

Zaštitnik cijeni ovakav nalaz Inspekcije, ali istovremeno ne spori osjećaj podnositeljke pritužbe da su prava njenog djeteta u odnosu na obračun zarade povrijeđena, pa ju je i inspekcija uputila na mogućnost sudske zaštite.

11. Uočava se da je Inspekcija rada u svojim redovnim kontrolama, odnosno inspekcijskim nadzorima tokom ljetne turističke sezone 2022. godine, ustanovila određene nepravilnosti u dijelu radnog angažovanja djece: zaključenje ugovora o radu bez saglasnosti roditelja i bez ljekarskog uvjerenja maloljetnika, te su protiv 25 subjekata nadzora preuzete mjere prekršajnog postupka ili ukazivanja, a da su takođe inspektori izdali 4 prekršajna naloga za neobezbjedenje sedmičnog odmora maloljetnim licima, u skladu sa Zakonom o radu.

12. Zaštitnik uočava iz Izvjestaja o radu uprave za inspekcijske poslove za 2021. godinu (objavljen u martu 2022), da je Inspekcija rada, tokom te godine, evidentirala 15 slučajeva radnog angažovanja djece u neformalnom radu u kojim slučajevima su inspektori preuzeli mjere iz svoje nadležnosti, na način što je poslodavcima donijeto ukazivanje za otklanjanje nepravilnosti, odnosno pribavljanja potrebne dokumentacije (ljekarsko uvjerenje i saglasnost roditelja), kako bi se ispunili zakonski uslovi za rad tih lica. Dostupni podaci iz izvještaja pokazuju da djeca nijesu zatećena na teškim i opasnim poslovima, ali Zaštitnik ne spori mogućnost da ima primjera kršenja prava djece na zaštitu od zloupotrebe njihovog rada.

13. Podsjećamo da shodno Zakonu o radu i Porodičnom zakonu, dijete koje je navršilo 15 godine i ima opštu zdravstvenu sposobnost, može zaključiti ugovor o radu. Takođe dijete može preuzimati pravne poslove kojima upravlja i raspolaže svojom zaradom ili imovinom koju je steklo sopstvenim radom.

14. U konkretnom slučaju nije utvrdio da su prava djeteta - sina podnositeljke pritužbe, povrijeđena aktom, radnjom ili nepostupanjem državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, javnih službi ili drugih nosilaca javnih ovlašćenja. Međutim, Zaštitnik se pitanjem dječjeg rada i potencijalnih zloupotreba, bavi na posredan način. Zaštitnik prati nedozvoljeni dječji rad, odnosno

eksploataciju i iskorišćavanje djece u ekonomski svrhe (prosjačenje i sl), davao je preporuke, predlagao donošenje određenih zakonskih ili podzakonskih akata u cilju zaštite prava i najboljeg interesa djece. Takođe Institucija je inicirala i donošenje liste opasnih zanimanja za djecu. Shodno Konvenciji br. 182 Međunarodne organizacije rada¹, o zabrani i hitnim akcijama za ukidanje najgorih oblika dječjeg rada.

15. Polazeći od navedenog, kao i činjenice da je institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori ustanovljena u cilju uspostavljanja i promovisanja dobre uprave i vladavine prava, odnosno radi zaštite ljudskih prava i sloboda kada su povrijeđena aktom, radnjom ili nepostupanjem državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlašćen, Zaštitnik

P R E P O R U Č U J E

MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNOG STARANJA

- Da se nastavi sa započetim aktivnostima na izradi liste opasnog rada za djecu.

UPRAVI ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE INSPEKCIJI RADA

- Da sa posebnom pažnjom pristupa vršenju kontrola radnog angažovanja maloljetnih lica kako tokom turističke sezone, tako i izvan nje.

Uprava i Ministarstvo dužni su da po isteku roka od 20 dana od dana prijema ovog akta dostavi izvještaj Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore o preduzetim i namjeravanim radnjama na izvršenju ove preporuke.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
Snežana Mijušković

D-na:

- Uprava za inspekcijske poslove
- Ministarstvo rada i socijalnog staranja
- Podnositeljki pritužbe
- a/a

---

¹ <http://www.sindikat.me/fajlovi/med-dokumenta/CO182.pdf>